

SPRÁVA

O ČINNOSTI ODBOROVEJ KONTROLY NAD BOZP ZA ROK 2023

ČASŤ I.

VŠEOBECNÉ ÚDAJE

Úvod

Vykonávanie spoločenskej kontroly odborov nad bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci je významne ovplyvňované každý rok novými situáciami, na ktoré musíme flexibilne reagovať.

Pre KOZ, ako organizáciu zastupujúcu zamestnancov, je prioritou taká úroveň starostlivosti o zdravie a bezpečnosť zamestnancov, aká je úroveň ekonomiky krajiny. To znamená, ak chceme mať ekonomicky vyspelú spoločnosť, mala by tomu zodpovedať aj úroveň stavu BOZP. Súčasnosť priniesla a prináša tak významné zmeny zapríčinené či už pandémiou, meniacim sa trhom práce, energetickou krízou, klimatickými zmenami, nástupom nových technológií a takým rýchlym nástupom veľkého počtu zmien, aké tu v tak krátkom časovom úseku doposiaľ neboli. Išlo o široké spektrum konkrétnych problémov riešených v návrhoch legislatívy, alebo priamo v praxi.

Digitalizácia rýchlo mení svet práce a vyžaduje si nové a aktuálne riešenia v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP). Nástup technológií ako sú umelá inteligencia, veľké dáta (tzv. big data), kolaboratívna robotika, internet vecí (prepojenie technických zariadení/objektov/ľudí s internetom), algoritmy a digitálne pracovné platformy a súčasne výrazný nárast počtu ľudí pracujúcich na diaľku, prináša príležitosti pre pracovníkov a zamestnávateľov, ale aj nové výzvy a riziká v oblasti BOZP. Riešenie výziev a rizík a maximalizácia príležitostí závisia od spôsobu používania, riadenia a regulácie technológií v kontexte sociálnych, politických a ekonomických trendov.

Systémami založenými na umelej inteligencii a pokročilou robotikou sa mení spôsob koncepcie a výkonu práce. Takéto systémy, ktoré sú buď stelesnené (napríklad robotika), alebo nie sú stelesnené (napríklad inteligentné aplikácie), sú schopné – s určitým stupňom autonómie – vykonávať činnosti na uskutočnenie fyzických alebo kognitívnych úloh a dosiahnutie konkrétnych cieľov.

To má významný pozitívny vplyv nielen na produktivitu podnikov, ale aj na BOZP. Pracovníkov možno napríklad stiahnuť z nebezpečného prostredia a úloh a pracovné zaťaženie sa môže optimalizovať. Takéto systémy môžu vykonávať vysokorizikové alebo netvorivé, opakujúce sa úlohy, ktoré sú spojené s mnohými tradičnými a vznikajúcimi rizikami v oblasti BOZP, pričom nízkorizikové úlohy a produktívna, či dokonca tvorivá pracovná náplň sa prenechá pracovníkom.

Napriek tomu v súvislosti s používaním týchto systémov založených na umelej inteligencii existuje na pracovisku niekoľko výziev v oblasti BOZP, ktoré vyplývajú najmä z interakcie takýchto systémov s pracovníkmi, ako sú neočakávané kolízie, nadmerné spoliehanie sa na tieto systémy a podobne, ale týkajú sa aj psychosociálnych a organizačných aspektov. Tieto problémy je potrebné riešiť a sú veľkou výzvou pre odbory, aby úroveň starostlivosti o bezpečné a zdravé pracovné prostredie zamestnancov bola zachovaná a zlepšovaná.

Základným východiskom pre efektívnu starostlivosť o zdravé a bezpečné pracovné prostredie je kvalitná legislatíva. KOZ SR ako aktívny účastník sociálneho dialógu má za cieľ schvaľovanie a prijímanie takých návrhov legislatívy, ktoré v žiadnom prípade nesmú znižovať dosiahnuté štandardy. Zaväzujú nás k tomu Smernice EÚ, konkrétne pre oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci Rámcová smernica EHS 89/391. Z toho dôvodu považujeme naše pôsobenie v rámci Medzirezortného pripomienkového konania za veľmi dôležité.

Hodnotenie činnosti odborov v troch nasledovných rovinách, má za cieľ práve zohľadnenie všetkých súvislostí od transpozície smerníc EÚ do národnej legislatívy, jej aplikácia až po dopad na zamestnanca.

1. Vplyv odborov na úroveň legislatívy týkajúcej sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Spolupráca so sociálnymi partnermi na národnej, odvetvovej a podnikovej úrovni.
2. Výsledky, východiská zistené pri kontrolnej činnosti priamo v zamestnávateľských organizáciách v pôsobnosti odborových zväzov združených v KOZ SR v zmysle ustanovení § 149 Zákonníka práce a § 29 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
3. Reálny dopad pôsobenia odborov vo vytváraní bezpečných pracovných podmienok priamo u koncového užívateľa – zamestnanca.

Pôsobenie aktívu odborového inšpektora bezpečnosti práce (ďalej len „OI BP“) v zamestnávateľských subjektoch, kde je ustanovená odborová organizácia, je realizované v zmysle Jednotnej metodiky pre výkon odborovej kontroly, ktorá je zjednocujúcou metódou zohľadňujúcou odvetvové špecifiká a zároveň je podľa nej spracovaná aj hodnotiaca správa. Táto metodika je priebežne aktualizovaná v súvislosti s legislatívnymi zmenami a aplikačnou praxou.

Základné údaje o odborovej kontrole

Tak ako už bolo uvedené, odborová kontrola je vykonávaná prostredníctvom vlastného aktívu OI BP, ktorý pôsobí v rámci Združenia OI KOZ SR a je vykonávaná na odvetvovom princípe.

KOZ SR sa pripojila spolu so sociálnymi partnermi ku výzvam v súvislosti s 28. aprílom, ktorý je každoročne Svetovým dňom bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Od roku 2003 Medzinárodná organizácia práce (MOP – ILO) oslavuje tento svetový deň, pričom poukazuje na prevenciu úrazov a chorôb pri práci prostredníctvom sociálneho dialógu a tripartity. V roku 2023 boli témou vznikajúce riziká a trendy v oblasti prevencie v meniacom sa svete práce, sledovanie súčasných globálnych výziev a nový kontext v rámci postupov bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

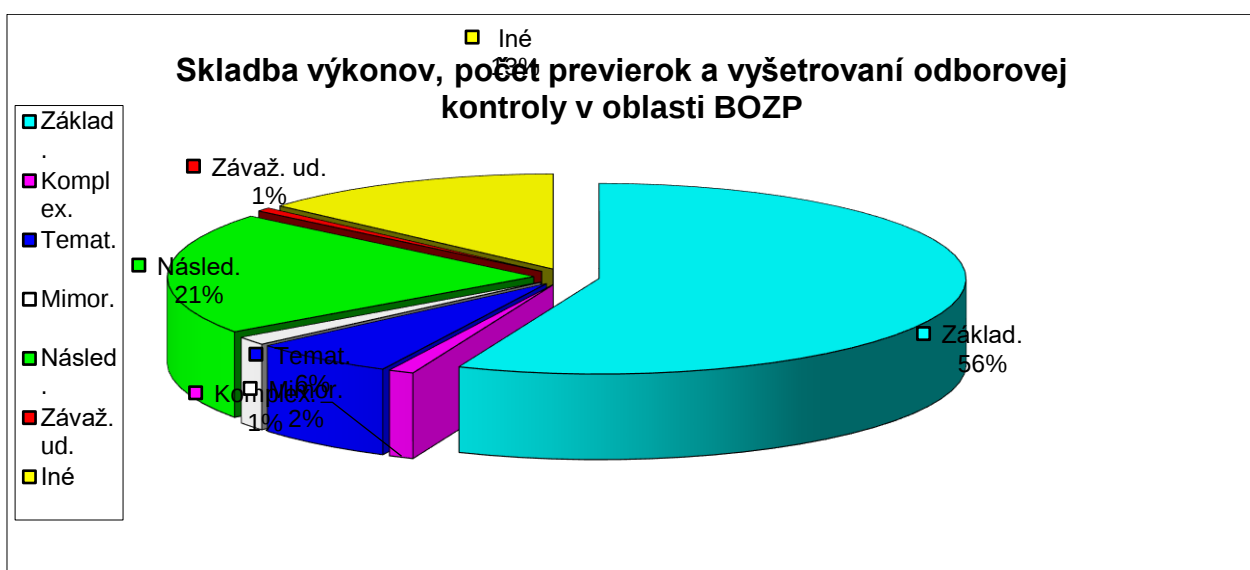

V roku 2023 pracovalo celkom 35 OI BP, ktorí sú ustanovení na odvetvovom princípe v 25 odborových zväzoch združených v KOZ SR .

1. Počet výkonov, z toho základných previerok BOZP, komplexných, tematických, mimoriadnych a následných previerok BOZP (resp. spoločné kontroly vykonané v spolupráci s orgánmi Inšpekcie práce, prípadne orgánmi zdravotného dohľadu, /hygieny práce, pracovného prostredia a pod./ v predmetnej tabuľke uvedené ako iné).

- Jednotlivé odborové zväzy predložili celkom 17 správ o svojej činnosti.

Graf č. 1 Skladba výkonov, počet previerok a vyšetřování odborovej kontroly v oblasti BOZP

Tabuľka č. 1 Skladba a počet niektorých výkonov OI BP KOZ SR

Skladba a počet niektorých výkonov /previerok, kontrol a vyšetřování/ OI BP KOZ SR								
Základné	Komplexné	Tematické	Mimoriadne	Následné	Závažné udalosti	Iné	Havárie	Spolu
354	7	40	9	130	4	84	1	628

Z celkového počtu 628 aktivít predstavujú základné kontroly celkový počet 352 čo je 56 % z celkového počtu aktivít. Komplexných kontrol bolo vykonaných 7, čo predstavuje 1,5 % z celkového počtu aktivít. Tematických kontrol bolo vykonaných celkom 40, čo predstavuje 6 % z celkového počtu aktivít. Mimoriadnych kontrol bolo vykonaných 9, čo je 1,5 % z celkového počtu aktivít. Následných kontrol bolo vykonaných 130, čo predstavuje 21% z celkového počtu aktivít.

Iných aktivít bolo vykonaných celkom 84, čo je 13 % z celkového počtu aktivít.

2. Údaje o počtoch vyšetrovaní závažných udalostí smrteľných pracovných úrazov, závažných pracovných úrazov, chorôb z povolania, porúch a havárií technických zariadení (prípadne aj iných vyšetrovaní).

V roku 2023 neboli priamo OI BP vyšetrované žiadne smrteľné pracovné úrazy. Závažné pracovné úrazy boli vyšetrované 4. Podozrení na choroby z povolania bolo vyšetrovaných 34. Poruchy a havárie technických zariadení boli vyšetrované v dvoch prípadoch.

Za posledné roky sledujeme narastajúci počet zamestnancov, strácajúcich zdravotnú spôsobilosť pôsobením rizikových faktorov bez toho, aby im bola priznaná choroba z povolania. Taktiež naďalej upozorňujeme na stále narastajúci počet priznaných chorôb z povolania, najmä straty sluchu z hluku a ochorení končatín z dôvodu dlhodobého, nadmerného jednostranného zaťaženia.

Najčastejšie príčiny závažných udalostí boli :

- tzv. bežné riziko vykonávanej práce, /zakopnutie, vyvrtnutie, pády osôb a pod./,
- vplyv momentálnych psychofyziológických stavov,
- používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce,
- práca pod časovým tlakom, pracovným stresom,
- nedostatočný odpočinok medzi zmenami prípadne vo vedení motorového vozidla,
- nesprávna organizácia práce,
- nepoužívanie alebo nesprávne používanie predpísaných a pridelených OOPP,
- ohrozenie prírodným živlom/námraza, ľad a pod./,
- používanie mobilných zariadení (smartfóny, tablety) nie len pri práci (napríklad mostové žeriavy) ale aj pri pohybe na pracovisku (presuny cez haly, schodiská, cestné komunikácie, koľajiskách), pričom pri viacerých závažných udalostiach bolo podozrenie, že zamestnanci používali mobil a nevenovali dostatočnú pozornosť práci a pracovisku.

Opatrenia prijaté na odstránenie nedostatkov priamo v pracovných priestoroch smerovali najmä ku:

- okamžitému zákazu používania nebezpečných strojov a strojných zariadení, ktoré boli zdrojmi pracovných úrazov,
- zákazu vstupu do nebezpečných priestorov, okolia stavieb, výkopov a pod.,
- vybaveniu strojov a strojných zariadení bezpečnostnými prvkami.

Tabuľka č. 2 Vyšetrovanie závažných udalostí v roku 2023– prehľad od roku 2013.

Vyšetrovanie uvedených závažných udalostí odborovými inšpektormi bezpečnosti práce KOZ SR				
Príslušné obdobie	Smrteľných pracovných úrazov	Závažných pracovných úrazov	Choroby z povolania	Poruchy a havárie technických zariadení
Rok	Počet			
2013	4	16	51	2
2014	3	13	51	4
2015	8	12	55	13
2016	1	9	56	14
2017	9	15	33	12
2018	5	11	27	12
2019	1	4	32	9
2020	4	2	16	3
2021	4	2	16	3
2022	3	2	26	3
2023	0	4	34	2

Opatrenia prijímané v rámci vyšetrovania príčin pracovných úrazov smerovali predovšetkým ku:

- kontrole dodržiavania bezpečnostných predpisov zamestnávateľmi a dôsledné plnenie zamestnancami,
- dôkladnej analýze rizika vrátane analýzy psychosociálnych rizík, ktoré sa stávajú prevažnou príčinou vzniku takýchto udalostí, za aktívnej účasti zástupcov zamestnancov pre BOZP, prípadne samotných zamestnancov,
- oboznámeniu ostatných zamestnancov s príčinami a zdrojmi vzniknutých pracovných úrazov s cieľom preventívneho pôsobenia a proti opakovaniu podobných príčin a zdrojov pracovných úrazov.

Tabuľka č. 3 Počet vyšetrovaní a počet uložených opatrení

Počet vyšetrovaní závažných pracovných úrazov, vyšetrovaní porúch, havárií technických zariadení odborovou kontrolou BOZP a uloženie nápravných opatrení.		
Rok	Počet vyšetrovaní	Počet uložených opatrení
2013	73	165
2014	71	74
2015	88	83
2016	80	80
2017	63	76

2018	53	56
2019	12	46
2020	5	12
2021	4	19
2022	34	20
2023	40	48

ČASŤ II.

KONTROLNÁ ČINNOSŤ ODBOROV

Výsledky kontrolnej činnosti odborov v oblasti BOZP

Cieľom kontrolnej a predovšetkým metodickéj, výchovnej, vzdelávacej činnosti odborov je, aby odbory boli aktívnym aktérom na tvorbe zdravých a bezpečných pracovných podmienok zamestnancov. Pre naplnenie tohto cieľa sa OI BP podieľali na spracovaní miestnych prevádzkových predpisov priamo v základných odborových organizáciách, organizovali výchovné a vzdelávacie aktivity, riešili sťažnosti oznámenia podnety a celý rad rôznych aktivít podľa Jednotnej metodiky pre vykonávanie činnosti v oblasti bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Jednotlivé odborové zväzy predložili celkove 17 správ o činnosti odborovej kontroly nad stavom BOZP za rok 2023. V roku 2023 pôsobilo celkom 35 odborových inšpektorov bezpečnosti práce /OI BP/.

Celkove OI BP vykonali 628 aktivít. Na odstránenie nedostatkov zistených pri kontrolnej činnosti bolo prijatých 1871 opatrení. Ide o významný nárast počtu opatrení prijatých na odstránenie nedostatkov oproti minulému roku.

Tabuľka č. 4

Názov, použité skratky a popis niektorých vybraných typov nedostatkov zistených pri kontrolnej činnosti odborových inšpektorov bezpečnosti práce v zamestnávateľských organizáciách.

Č.	TYP	Názov a stručná charakteristika zistených nedostatkov podľa jednotnej metodiky pre výkon odborovej kontroly nad BOZP
1	NTCH	Nedostatky technického charakteru
2	NPPP	Nedostatky zistené v pracovných priestoroch a pracovných podmienkach
3	NREG	Nedostatky zistené pri evidencii a registrácii pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania
4	NOPU	Nedostatky zistené pri odškodňovaní pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania
5	NOOP	Nedostatky zistené pri prideľovaní a používaní OOPP, nedostatky pri poskytovaní umývacích, čistiacich a hygienických prostriedkov, nedostatky pri poskytovaní nahradzujúcich alebo ochranných nápojov
6	NZDR	Nedostatky zistené v zdravotnej spôsobilosti, zdravotníckej a hygienickej starostlivosti, nedostatky pri poskytovaní prvej pomoci, prípadne nedostatky pri vykonávaní zdravotného

		dohľadu, nedostatky zistené pri organizovaní a realizácii rekondičných pobytov pre zamestnancov
7	NNAD	Nedostatky zistené pri organizovaní a výkone nadčasovej, alebo nočnej práce
8	NZKO	Nedostatky zistené pri ustanovení a činnosti zástupcov zamestnancov, komisie BOZP (§ 19 a § 20 zákona o BOZP)
9	NORG	Všeobecné nedostatky organizačného charakteru
10	OSTA	Spektrum ostatných zistených nedostatkov spolu, napr. tých ktoré neboli zaradené do hodnotenia samostatne podľa predchádzajúceho spektra kritérií

Celkove bolo zistených 2053 nedostatkov podľa členenia uvedeného v tabuľke č. 4.

1. Nedostatky technického charakteru / skratka **NTCH**/.

Nedostatky zapríčinené zlým stavom technických zariadení boli zistené v roku 2023 celkom 711 a predstavujú 34,6 % zo všetkých zistených nedostatkov.

Najčastejšie nedostatky:

- prevádzkovanie repasovaných strojov s odkrytou (voľne prístupnou) nebezpečnou zónou,
- chýbajúce, poškodené, neúplné kryty strojov (brúsky, valcovačky, vŕtačky, obežné, hnacie kolesá),
- chýbajúce alebo neaktualizované zoznamy vyhradených technických a technických zariadení a harmonogramy vykonávania odborných prehliadok a skúšok,
- nefunkčné odsávania splodín (pevných, plyných aerosólov) z brúsenia, zvarovania, nanášania farieb,
- neodstraňovanie nedostatkov z odborných prehliadok a skúšok strojov, zariadení – stav po revíziách dlhodobo bez zmeny (len čiastočné odstraňovanie nedostatkov bez uvedenia dôvodu), alebo len nepreukázateľne odstraňovanie zistených nedostatkov,
- poškodené ovládacie prvky strojov, výstražné zariadenia, opotrebované symboly určujúce funkciu ovládacích prvkov a chýbajúce farebné označenie pohyblivých častí strojov,
- používanie poškodených viazacích prostriedkov a nevykonávanie kontrol týchto prostriedkov,
- nedostatočné vykonávanie kontrol mobilných zariadení a pracovných prostriedkov pred začatím prác,
- používanie poškodených rebríkov bez označenia a ich kontrol,
- poškodené elektrické spotrebiče a elektrické ručné náradie alebo ich časti (nekryté voľné vodiče), ako aj poškodené prírodné elektrické káble k strojom a otvorené elektrické rozvodné skrine,
- používanie poškodených ručných pracovných nástrojov a prostriedkov alebo ich časti (náradie sa pri opotrebovaní včas nevymieňa),
- neurčená nosnosť regálov s viditeľnými znakmi ich preťažovania,
- preťažovanie kapacity dopravných pásov,
- neoznačenie limitných hodnôt u vybranej kategórie strojov a zariadení (max. hmotnosť zdvíhaného bremena, maximálna hrúbka strihaného materiálu ...),
- chýbajúce odsávanie dymov a výron dymov bez určenia chemickej klasifikácie vzniknutých emisií do pracovného priestoru,
- chýbajúce poverenia (menovania osôb) na obsluhu vyhradených technických zariadení,

- nadmerne opotrebované brusné kotúče, neúčinné alebo poškodené odsávacie zariadenie na brúskach,
- nezabezpečené, otvorené uzávery el. inštalačných prvkov s možnosťou dotyku živých častí.
- poškodené stožiare osvetlenia,
- chýbajú technické prostriedky (zdviháky), ktoré uľahčujú manipuláciu s imobilnými pacientmi (klientmi),
- a mnohé ďalšie.

Podobne za dôležitý preventívny prvok odborovej kontroly považujeme upozorňovanie a priame odstránenie nedostatkov priamo pri výkone kontroly. V roku 2023 bolo takto odstránených celkom 498 nedostatkov. Počet takto odstránených nedostatkov počas výkonu kontroly významne narástol, čo zdôrazňuje preventívne pôsobenie odborovej kontroly priamo v pracovnom prostredí.

Išlo napríklad o nasledovné nedostatky:

- zničenie poškodených viazacích prostriedkov a nahradenie novými,
- doplnenie bezpečnostného značenia na pracoviskách,
- vyradenie poškodeného ručného náradia a náhrada novým,
- doplnenie obsahu lekárničiek pre poskytovanie prvej pomoci pre zamestnancov,
- výmenu poškodených a opotrebovaných OOPP rôzneho druhu, dodanie OOPP pridelených na základe analýzy rizík,
- doplnenie chýbajúcich bezpečnostných krytov na strojných zariadeniach,
- zabezpečenie tlakových fliaš proti prevrhnutiu,
- upevnenie uvoľnených alebo výmena poškodených elektrických zásuviek a vypínačov,
- uzamknutie elektrických rozvodových skríň,
- vyčistenie okien,
- odstránenie neporiadku.

2. Nedostatky zisťované v pracovných priestoroch a pracovných podmienkach /skratka NPPP/.

Kontroly vykonávané priamo na pracoviskách majú za cieľ poukazovať na nedostatky v pracovnom prostredí. V roku 2023 bolo zistených celkove 490 nedostatkov a predstavujú 23,9 % z celkového počtu zistených nedostatkov.

Najčastejšie opakujúce sa nedostatky:

- nevyhovujúci stav budov, zatekajúce svetlíky na stropoch a poškodené strešné krytiny,
- chýbajúce a poškodené zábradlia na schodiskových ramenách, prístupoch a výskyt zábradlí nezodpovedajúcich určenej výške vzhľadom na voľnú hĺbku,
- nebezpečné zatarasovanie prechodových komunikácií materiálom, voľne (nebezpečne) uložený materiál bez zaistenia, poškodené povrchy komunikácií, podlahových krytín, komunikácií bez označenia a zatarasovanie komunikácií určených na obsluhu a presun dopravných vozíkov,
- nebezpečné a nesprávne skladovanie paliet v regáloch a výrobkov (nebezpečne vyčnievajúce, hrozí samovoľné zosunutie), neoznačené regály (bunky),
- neoznačené a zatarasované elektrické rozvádzače,
- chýbajúce a nedostatočné označenie únikových ciest a nefunkčné, špinavé výstražné svetlá,

- nízky hygienický štandard šatní, sprchovacích miestností, vyskytujúce sa plesne na stenách týchto zariadení, nedostatočný interval maľovania, nefunkčné prvky sanitnej inštalácie, oddychové miestnosti nespĺňajú minimálne bezpečnostné, priestorové a hygienické požiadavky,
- nevyznačenie nebezpečných zón strojov a zariadení, neobnovené bezpečnostné značenie na strojoch,
- nevhodné priestorové riešenie pracovísk ako aj nedostatočná a zanedbávaná povinná údržba pracoviska v určených intervaloch,
- neoznačovanie rozdielu výšky podláh na komunikáciách,
- nedostatočný prívod vzduchu a vetranie v uzatvorených dielňach,
- chýbajúce kryty a poklopy na kanáloch a šachtách, vrátane bezpečnostných náterov,
- nerovnosti podláh, poškodené podlahoviny,
- poškodené rozvody elektrickej energie,
- poškodené, rozsušené a netesné okná,
- poškodené dymovody,
- nefunkčné a neoznačené manometre, chýbajúce prístroje na meranie teplôt,
- chýbajúce kryty, prípadne rozbité el. zásuvky,
- nevyhovujúce cesty pre chôdzu a dopravu materiálu,
- sklenené výplne dvier vo výške očí nie sú farebne označené a zabezpečené proti prieniku osôb,
- nedostatočný pracovný priestor pri práci so zobrazovacími jednotkami, neprimeraný počet počítačov a ich obsluhy na daný priestor,
- chýbajúce bezpečnostné značenie, symboly a značky,
- nevyhovujúce hygienické nátery, zatečené stropy a často pokryté aj čiernou plesňou v niektorých kuchyniach, pracovniach, kúpeľniach a sociálnych zariadeniach a ojedinele aj v klientských izbách,
- nevyhovujúce sociálne zariadenie,
- opotrebené, alebo úplne chýbajúce farebné označenie bezpečnostných zón strojov, prípadne pracovných jám,
- opadáajúce fasády budov,
- poškodené, zatekajúce strechy a prístrešky,
- poškodené dažďové žľaby a zvody,
- nefunkčná vzduchotechnika v niektorých pooperačných miestnostiach, dezinfekčných miestnostiach, v miestnostiach s biologickým materiálom, v septickom oddelení, zariadeniach pre stravovanie a v pracovniach.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch sa opakovali nedostatky v oblasti ochrany zdravia zamestnancov pred záťažou teplom a chladom v súvislosti s výraznými klimatickými zmenami a v uplatňovaní Vyhlášky MZ SR č.99/2016 o podrobnostiach pri záťaži zamestnancov teplom a chladom. Tak ako už bolo uvedené výrazné klimatické zmeny sa prejavujú tak výrazne, ako nikdy predtým. Extrémne horúčavy môžu spôsobiť závažné zdravotné problémy, ako sú vyčerpanie z tepla, zvýšenie rizika zranení v dôsledku únavy z tepla, nedostatočnú koncentráciu, zvýšenú mieru stresu a mnohé ďalšie negatívne vplyvy na zamestnancov. Z toho dôvodu je oblasť dodržiavania predpisov a ich aplikácia v centre pozornosti odborovej kontroly.

Nedostatky v tejto oblasti sa prejavovali napr.:

- v nevhodných mikroklimatických podmienkach na pracovisku (počas mimoriadne teplých a chladných dní),

- v prekračovaní prípustných limitných hodnôt tepelnej záťaže, nevykurovanie pracovísk,
- v nedodržiavaní minimálnej prípustnej teploty na pracovisku,
- vo vykurovaní pracovísk len na prípustnú operatívnu teplotu v zimných mesiacoch,
- v nevypracovaní prevádzkových poriadkov a nezabezpečovanie preventívnych opatrení pri záťaži teplom a chladom pri práci,
- v neposkytovaní bezpečnostných prestávok.

3. Nedostatky zisťované pri vyšetrovaní, evidencii a registrácii pracovných úrazov a chorôb z povolania /skratka NREG/.

Počet nedostatkov zistených v tejto oblasti bol 7 a predstavujú 0,3 % z celkového počtu nedostatkov.

Najčastejšie opakujúce sa nedostatky :

- zamestnávateľ nemá vydaný osobitný vnútorný predpis určujúci, komu a akým spôsobom sa oznamujú PÚ, iné úrazy, podozrenia chorôb z povolania, nenahlásenie úrazu zástupcom zamestnancov /odborový orgán/, zástupcovi zamestnancov pre bezpečnosť,
- zamestnávateľ postupuje nesprávne pri ohlasovaní vzniku pracovných úrazov štátnym orgánom a nedodržiava lehoty súvisiace s PÚ (evidencia, registrácia, ukladanie záznamov),
- nedostatky v posudzovaní miery zavinenia zamestnanca na PÚ (úrazy sú posudzované tendenčne proti zamestnancovi),
- nedostatky v oznamovaní (neoznamovanie) vzniku pracovného úrazu zástupcom zamestnancov,
- nie sú evidované pracovné úrazy bez práceneschopnosti,
- vznik pracovných úrazov nie je oznamovaný zástupcom zamestnancov /odborovým orgánom/ a ani zástupcom zamestnancov pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci v dôsledku čoho sa nemôžu ani zúčastniť vyšetrovania príčin pracovných úrazov,
- opatrenia proti opakovaniu príčin pracovných úrazov sú nekonkrétne, bez určenia zodpovednosti a termínu splnenia, nie je vykonávaná kontrola splnenia prijatých opatrení proti opakovaniu príčin pracovných úrazov a chorôb z povolania,
- nie je vykonávaná evidencia drobných poranení ako súčasť lekárničiek na poskytnutie prvej pomoci,
- veľmi negatívnym javom je, že samotní zamestnanci z obáv postihov a neinformovanosti o svojich nárokoch neoznámia vznik poškodenia zdravia,
- zvýšený výskyt podozrenia na vznik choroby z povolania a taktiež straty zdravotnej spôsobilosti na prácu u zamestnancov pracujúcich v 2. kategórii rizika práce, u ktorej nie je stanovený interval vykonávania pravidelných lekárskeho prehliadok vo vzťahu k práci (ak to osobitný predpis neurčuje inak). Pri zistení podozrenia na chorobu z povolania zamestnávateľ ako príčinu vzniku ohrozenia uvádza nedostatok osobných predpokladov. Ide hlavne o ochorenia podporno-pohybovej sústavy v dôsledku dlhodobého jednostranného nadmerného zaťaženia.

Na nepriaznivý stav v tejto oblasti negatívne vplývala aj v roku 2023 skutočnosť, že zamestnanci z obáv o stratu zamestnania sami nehlásia drobné poškodenia zdravia, ktoré môžu v budúcnosti byť zdrojom ťažkých poškodení zdravia.

4. Porušenia zistené pri odškodňovaní pracovných úrazov a chorôb z povolania /skratka NOPU/.

Náhrada škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania je vykonávaná podľa zákona o sociálnom poistení. KOZ SR navrhuje už dlhé roky vytvoriť zdroje pre preventívne pôsobenie a motivovať zamestnávateľov pracovať bez pracovných úrazov. Cieľom je prijatie štandardného úrazového poistenia, aké existuje v tzv. starých členských krajinách. Ani v roku 2023 sa nepodarilo zmeniť systém náhrady škody.

Počet nedostatkov v tejto oblasti v roku 2023 boli 4 a predstavuje to 0,2 % z celkového počtu zistených nedostatkov.

Išlo o nasledovné nedostatky:

- nie je vyplácaná náhrada škody pri pracovných úrazov bez práceneschopnosti, čo je v rozpore s platnou legislatívou,
- chýbajúca spätná väzba v informovanosti odborových o vykonanej náhrade škody sociálnou poisťovňou, čo je zapríčinené legislatívou, nie vinou sociálnej poisťovne,
- nedostatky a rozpory v posudzovaní miery zavinenia zamestnanca na PÚ,
- snaha presunúť zodpovednosť na zamestnanca a neodškodniť pracovný úraz na 100% ako aj snaha o „dohodu“ so zamestnancom na inej forme odškodnenia,

5. Nedostatky zistené pri poskytovaní a používaní osobných ochranných pracovných prostriedkov,/OOPP/ nedostatky pri poskytovaní umývacích, čistiacich a hygienických prostriedkov, nedostatky pri zabezpečovaní pitného režimu /skratka NOOP/.

Poskytovanie prostriedkov osobnej ochrany tam, kde nie je možné odstrániť nebezpečenstvo prostriedkami kolektívnej ochrany, považujeme za veľmi dôležité. Dôležitými predpokladom je spracovanie kvalitných analýz rizika a následne vlastných podnikových zoznamov pre poskytovanie týchto prostriedkov. OI BP sa aktívne podieľali na spracovaní miestnych prevádzkových predpisov v tejto oblasti ako aj pri záťaži teplom a chladom .

Počet nedostatkov zistených v roku 2023 bol 177 a predstavuje to 7,6 % z celkového počtu zistených nedostatkov.

Najčastejšie opakujúce sa nedostatky:

- neúčast odborových funkcionárov a zástupcov zamestnancov pri analýze rizika ako východiska pre spracovanie podnikových zoznamov pre poskytovanie OOPP,
- zoznam prideľovaných OOPP nevychádza z hodnotenia nebezpečenstiev a posúdenia rizík a neaktualizuje sa pri zmenách vo výrobe a nie sú v ňom zahrnuté všetky profesie a činnosti vykonávané zamestnancami,
- zamestnávateľ nezabezpečuje čistenie, údržbu a opravu pridelených OOPP, snaží sa túto povinnosť preniesť na zamestnanca,
- nevykonávaná kontrola používania určených OOPP zo strany vedúcich zamestnancov,
- nevymieňanie, prípadne oneskorené vymieňanie opotrebených OOPP a nezabezpečenie dostatočného množstva OOPP, v čase ich údržby ich nie je možné adekvátne nahradiť,
- poskytovanie OOPP, ktorých veľkosť nezodpovedá vhodnej veľkosti pre konkrétného zamestnanca,

- chýbajúce hygienické a toaletné potreby,
- nedostatočná spolupráca orgánov bezpečnostno-technickej služby ako aj pracovnej zdravotnej služby s odborovými orgánmi a zástupcami zamestnancov pri hodnotení nebezpečenstiev a spracovaní zoznamov pre poskytovanie OOPP,
- z predložených vnútorných predpisov nie je možné jednoznačne identifikovať, ktoré OOPP sa poskytujú pri jednotlivých činnostiach (predpis je len formálny),
- nestanovenie povinnosti používať OOPP a neposkytovanie OOPP pri rizikovom faktore – hluk,
- zamestnávateľia nemajú spracovaný predpis na poskytovanie ochranných nápojov, ako pre letné, tak aj pre zimné obdobie podľa zákona o BOZP a príslušných predpisov o ochrane zamestnancov pred záťažou teplom a chladom pri práci,
- nedostatočný počet stanovišť pre zabezpečenie pitného režimu,
- používanie OOPP, ktoré nie sú certifikované, sú nevhodné pre daný účel použitia a nekvalitné,
- neposkytovanie umývacích a čistiacich prostriedkov,
- problémy s kvalitou rukavíc,
- neprideľovanie OOPP zamestnancom na dobu určitú, prípadne sezónnym pracovníkom a brigádnikom,
- nepoužívanie OOPP v prašnom prostredí,
- svojvoľné nepoužívanie pridelených OOPP zamestnancami,
- účelové zamieňanie klasifikácie ochranných prostriedkov na pracovné z dôvodu ich neposkytovania zo strany zamestnávateľa,
- nekvalitné OOPP, ochranná obuv a odevy, antivibračné rukavice, respirátory,
- OOPP a čistiace prostriedky sa držia v minimálnom počte na sklade, preto sa stáva, že nie sú k dispozícii na výmenu po strate funkčnosti používaných,
- a ďalšie.

6. Nedostatky zistené v zdravotnej spôsobilosti, zdravotníckej a hygienickej starostlivosti, nedostatky pri poskytovaní prvej pomoci, nedostatky pri vykonávaní zdravotného dohľadu, nedostatky pri organizovaní a realizácii rekondičných pobytov pre zamestnancov /skratka NZDR/.

Zaraďovanie zamestnancov na prácu, ktorá zodpovedá ich zdravotnej spôsobilosti je jedným zo základných predpokladov kvalitne vykonávanej práce a zároveň je prevenciou pred poškodením zdravia v práci.

Počet nedostatkov zistených v tejto oblasti v roku 2023 bol 157. Tento počet predstavuje celkom 7,6 % z celkového počtu zistených nedostatkov.

Najčastejšie zisťované nedostatky:

- nie je vykonávaná aktualizácia hodnotenia rizík pri zmenách technológie,
- odklad plnenia termínov na absolvovanie rekondičných pobytov z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov, snaha zo strany zamestnávateľa vyhýbať sa rekondičným pobytom krátkodobým preradením zamestnanca na inú prácu,
- nevykonávanie merania škodlivých faktorov práce /hluk, prašnosť a pod./,
- vzhľadom na územné členenie a dislokáciu orgánov pracovných zdravotných služieb dochádza aj k zvyšovaniu nákladov na dopravu zamestnancov zo vzdialenejších miest do zdravotníckych zariadení a pod.,

- nedostatočne vybavené lekárničky pre poskytovanie prvej pomoci, odlúčené pracoviská neraz nie sú vôbec vybavené lekárničkami pre poskytovanie prvej pomoci,
- nedostatočný počet zamestnancov preškolených na poskytovanie prvej pomoci a anonymita vyškolených zamestnancov,
- zvýšený výskyt podnetov na jednostranné nadmerné zaťaženie pri práci,
- nedodržiavanie periodicity poskytovania a obmedzená dĺžka rekondičných pobytov a rehabilitácie,
- obsah lekárskej prehliadky nie je podľa platného odborného usmernenia MZ SR,
- v niektorých prípadoch nie je zabezpečená starostlivosť o zamestnancov na odlúčených pracoviskách,
- nedostatočný počet zariadení hygienického a sociálneho charakteru vzhľadom na počet zamestnancov,
- nezabezpečovanie predpísaných preventívnych lekárskeho prehliadok vo vzťahu k práci v určených intervaloch,
- nezabezpečovanie preventívnych lekárskeho prehliadok vo vzťahu k práci pre kategórie 1. a 2.,
- neriešenie extrémneho nárastu teplôt na pracoviskách v mimoriadne teplých dňoch v letných mesiacoch a vplyvu tohto faktora na zdravie, nedostatky v zabezpečení bezpečnostných prestávok z uvedeného dôvodu,
- porušovanie prípustnej celozmenovej záťaže pri práci s bremenami a neakceptovanie opatrení uložených pracovnou zdravotnou službou,
- nedostatočná úroveň hygienického režimu v šatniach a sprchách (výskyt kožných ochorení), nevytvorenie časového priestoru na vykonanie očisty zamestnanca,
- závažným nedostatkom v tejto oblasti je aj zavádzanie neprimeraného pracovného tempa zamestnancov bez posúdenia fyzickej a psychickej záťaže a bez prerokovania s odborovou organizáciou, zamestnávateľa nechcú investovať do technických opatrení pre znižovanie fyzickej záťaže zamestnancov (hlavne manipulácia s bremenami a dlhodobé, nadmerné jednostranné zaťaženie).
- účelové vykonávanie mimoriadnych lekárskeho preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci (skončenie pracovného pomeru z dôvodu nespôsobilosti na výkon práce)

Celková spolupráca odborových organizácií s orgánmi pracovnej zdravotnej služby nie je v mnohých prípadoch konkrétna, vecná a taká, aby umožňovala aj samotným zamestnancom vyjadrovať sa napr. ku organizovaniu rekondičných pobytov, zástupcovia zamestnancov nie sú prizývaní k meraniu faktorov práce a pracovného prostredia a mnohé ďalšie úkony, ktoré nie sú realizované. Za mimoriadne nepriaznivú skutočnosť považujeme „umelé“ predlžovanie obdobia zo strany zamestnávateľa, od posúdenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a vypracovania písomného posudku o riziku s kategorizáciou prác a zaradenie zamestnancov do 3. alebo 4. kategórie rizika príslušnému regionálnemu Úradu verejného zdravotníctva (RÚVZ). Táto situácia spôsobuje že zamestnanci na základe meraní pracujú v riziku, ale bez rozhodnutia príslušného RÚVZ a následne aj bez nárokov na lekárske preventívne prehliadky, mzdovú kompenzáciu za sťažený výkon práce, započítavanie odpracovaných rokov, prípadne pracovných zmien pre poskytovanie rekondičných pobytov, príspevky do DDS a pod. V tejto oblasti vyplýva pre odbory množstvo úloh do budúceho obdobia.

Tabuľka č. 5 *Prehľad počtu zistených nedostatkov a ich percentuálneho podielu podľa vybraných typov nedostatkov*

Por. číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	SPOLU
Typ	NTCH	NPPP	NREG	NOPU	NOOP	NZDR	NNAD	NZKO	NORG	OSTA	
Rok 2023	711	490	7	4	177	157	4	124	209	170	2053
v %	34,6	23,9	0,3	0,2	6,1	7,6	0,2	6,0	10,2	8,3	100

(Názov, popis a skratky vybraných typov nedostatkov zistených pri kontrolnej činnosti odborovej kontroly BOZP v roku 2023 je uvedený v tabuľke č. 4)

7. Nedostatky zistené pri výkone nadčasovej alebo nočnej práce, nedostatočné prestávky pri práci a po práci, nedostatočný odpočinok v súvislosti s touto prácou, riziková práca vykonávaná v nadčase (§ 97 a 98 ZP) / skratka NNAD/.

Vykonávanie nadčasovej práce, nočnej práce, nedostatočný odpočinok po práci a iné vplyvy sa veľmi nepriaznivo prejavujú na zhoršovaní zdravotného stavu zamestnancov. Existuje množstvo výskumov, ktorých výsledky jednoznačne dokazujú negatívny vplyv týchto okolností na vznik kardiovaskulárnych ochorení, vzniku rakoviny, pretože narušovanie biorytmu, na ktorý je človek nastavený, narúša až 90 % buniek organizmu. Z toho dôvodu venujeme a v budúcnosti budeme ešte viac kontrolovať dodržiavanie zákonných ustanovení.

Počet nedostatkov v roku 2023 boli 4. Z celkového počtu zistených nedostatkov to predstavuje 0,2%.

Ide o tieto zistené nedostatky:

- pri práci v noci spravidla nie je zabezpečované zamestnávateľmi stravovanie zamestnancov,
- výkon nočnej práce bez preukázateľného zdravotného posudku zamestnanca na jej výkon,
- nedostatky boli zistené aj v posudzovaní zdravotnej spôsobilosti na nočnú prácu,
- nie je preukázateľný súhlas zamestnanca s prácou nadčas nad hranicu stanovenú Zákoníkom práce,

8. Nedostatky zistené pri ustanovení alebo pri činnosti zástupcov zamestnancov pre BOZP a komisie BOZP, prípadne aj porušenie ustanovenia § 240 Zákoníka práce / skratka NZKO/.

Práva a zároveň aj povinnosti zástupcov zamestnancov v oblasti BOZP obsahujú široké spektrum ich činnosti ako napr. účasť na vyšetrovaní pracovných úrazov, príprava miestnych prevádzkových predpisov, analýzy rizika, hodnotenie nebezpečenstiev, spolupráca s preventívnymi a ochrannými službami a mnohé ďalšie v zmysle Zákona č.124/2006 Z.z. o BOZP. Žiaľ v praxi nie sú všetky dané práva dostatočne využívané a znižuje sa tým preventívne pôsobenie týchto inštitútov na vytváranie bezpečného pracovného prostredia.

Počet nedostatkov v tejto oblasti v roku 2023 bol 124. Predstavuje to 6,0 % z celkového počtu zistených nedostatkov.

Najčastejšie sa opakujúce nedostatky:

- zástupcovia zamestnancov nie sú prizývaní k vyšetrovaniu príčin pracovných úrazov a chorôb z povolania,
- zástupcovia zamestnancov pre bezpečnosť, ktorí sú členmi komisie BOZP, sa nezúčastňujú zasadnutí tejto komisie,
- zástupcovia zamestnancov pre bezpečnosť pôsobia len formálne,
- zástupcovia zamestnancov pre bezpečnosť neabsolvovali potrebné vzdelávanie k svojej činnosti organizované zamestnávateľom,
- zistené nedostatky predložené od zástupcov zamestnancov pre bezpečnosť nie sú zamestnávateľom akceptované a taktiež nie sú v stanovených lehotách odstraňované,
- zástupcovia zamestnancov sa nezúčastňujú na organizovaní výbere a tvorbe obsahu rekondičných pobytov,
- nie sú prizývaní k výberu technológií a zmenám vo výrobnom procese,
- nezúčastňujú sa pri tvorbe miestnych prevádzkových predpisov, vrátane poskytovania OOPP, prípadne hygienických, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov,
- vymenovaní zástupcovia zamestnancov pre bezpečnosť neboli zverejnení na voľne dostupných miestach,
- neúčast' na hodnotení rizika pre spracovania podnikových predpisov/OOPP a pod./,
- nezáujem zástupcov zamestnancov o vykonávanie spoločných previerok, na vyšetrovaní príčin pracovných úrazov a iných činnostiach na ktoré majú právo v zmysle zákona o BOZP,
- nedostatočný prenos informácií k samotným zamestnancom,
- nie je presne určený primeraný čas s náhradou mzdy na výkon činnosti zástupcov zamestnancov,
- nie sú ustanovené komisie BOZP, prípadne nie je dodržaný príslušný počet zástupcov jednotlivých zložiek /zástupcov zamestnávateľa a zástupcov zamestnancov/,
- a celý rad ďalších nedostatkov.

9. Nedostatky, spektrum rôznych organizačných a riadiacich nedostatkov (napr. nevypracovanie politiky BOZP, nevykonávanie bezpečnostných školení, nedostatky pri organizovaní technickej služby a pod. /skratka NORG/).

V roku 2023 bolo v tejto oblasti zistených 209 nedostatkov. Predstavuje to 10,2 % z celkového počtu zistených nedostatkov.

Najčastejšie sa opakujúce nedostatky:

- zásadné zámery z koncepcie politiky BOZP nie sú vyhodnocované v lehotách pre ich splnenie a uvedený dokument sa nepredkladá odborovej organizácii na prerokovanie,
- vnútorné predpisy zamestnávateľ dlhodobo neupravoval, a chýbajú prevádzkové predpisy a poriadky (napr. práca s bremenami, práca s chemickými faktormi, hluk, vibrácie...),
- predložená dokumentácia BOZP nie je dostatočne preukázateľná (prepísované údaje, bez schválenia, dátumu aktualizácie, chýbajúce dátumy kontrol),
- vydávanie vnútorných predpisov BOZP bez predchádzajúcej dohody so zástupcami zamestnancov,

- oboznamovanie zamestnancov v BOZP je vykonávané vo všeobecnej rovine, v osnove pre oboznamovanie zamestnancov z BOZP chýba oboznamovanie s danými rizikami vyplývajúcimi z činnosti zamestnancov a po vykonaní oboznamovania sa nevykonáva overovanie vedomostí,
- zamestnanci nie sú oboznamovaní s hodnotením rizika vykonávanej práce,
- chýbajúce podpisy a mená na prezenčných listinách zo školení o nebezpečných chemických faktoroch,
- nevykonávanie kontrolnej činnosti vedúcimi zamestnancami,
- neúčast odborových orgánov na vykonávaní kontrolnej činnosti,
- nie sú vypracované alebo aktualizované zoznamy prác a pracovísk zakázaných ženám, tehotným ženám a matkám do konca 9. mesiaca po pôrode,
- v evidencii vykonaných školení nie sú uvádzané konkrétne bezpečnostné predpisy pre jednotlivé profesie,
- oboznamovanie zamestnancov v BOZP je vykonávané vo všeobecnej rovine a v nedostatočnom časovom rozsahu, v osnove pre oboznamovanie zamestnancov z BOZP chýba oboznamovanie s konkrétnymi rizikami vyplývajúcimi z činnosti zamestnancov a po vykonaní oboznamovania sa nevykonáva overovanie vedomostí,
- pri zdokumentovaných závažných nedostatkoch chýbajú dátumy, záznamy kedy boli zaznamenané nedostatky odstránené, a kto vykonal kontrolu ich odstránenia,
- a pod.

Výchova a vzdelávanie zamestnancov z bezpečnostných predpisov je základným predpokladom prevencie pred poškodením zdravia a zároveň pre zamestnávateľa aj zamestnanca jednoznačným určením zodpovednosti za dodržiavanie bezpečnostných predpisov. Z toho dôvodu sme pri pripomienkovaní návrhov zmeny Zákona o BOZP, ktorý navrhoval predĺženie limitov povinného vzdelávania z dvoch rokov na tri odmietli, pretože sa tento návrh nepriaznivo prejaví ako pre zamestnávateľa, tak aj pre zamestnanca pri vzniku nebezpečnej udalosti alebo vzniku pracovného úrazu a pri určovaní miery zavinenia. KOZ SR nie je za zvyšovanie administratívnej náročnosti zamestnávateľov, ale základné a záväzné dokumenty sú však potrebné preto, aby zaručovali právnu silu obidvoch zmluvných strán. Žiaľ, aj napriek dohodnutému termínu zachovania dvojročného intervalu v rámci medzirezortného pripomienkového konania, kedy bola naša požiadavka akceptovaná, poslaneckým návrhom bol zákon o BOZP zmenený a bol zakotvený trojročný interval vzdelávania z predpisov BOZP. Aj po tomto zásahu sme upozorňovali predkladateľa Zákona MPSVaR na tento fakt, no situácia ostala nezmenená.

10. Ostatné zistené nedostatky (napr. spoločný súbor všetkých ostatných zistených nedostatkov, napr. tých ktoré neboli zaradené do hodnotenia osobitne podľa predchádzajúceho spektra kritérií) / skratka OSTA/.

V roku 2023 bolo zistených 170 nedostatkov. Celkove predstavujú 8,3 % z celkového počtu zistených nedostatkov.

Ide napríklad o nasledovné nedostatky:

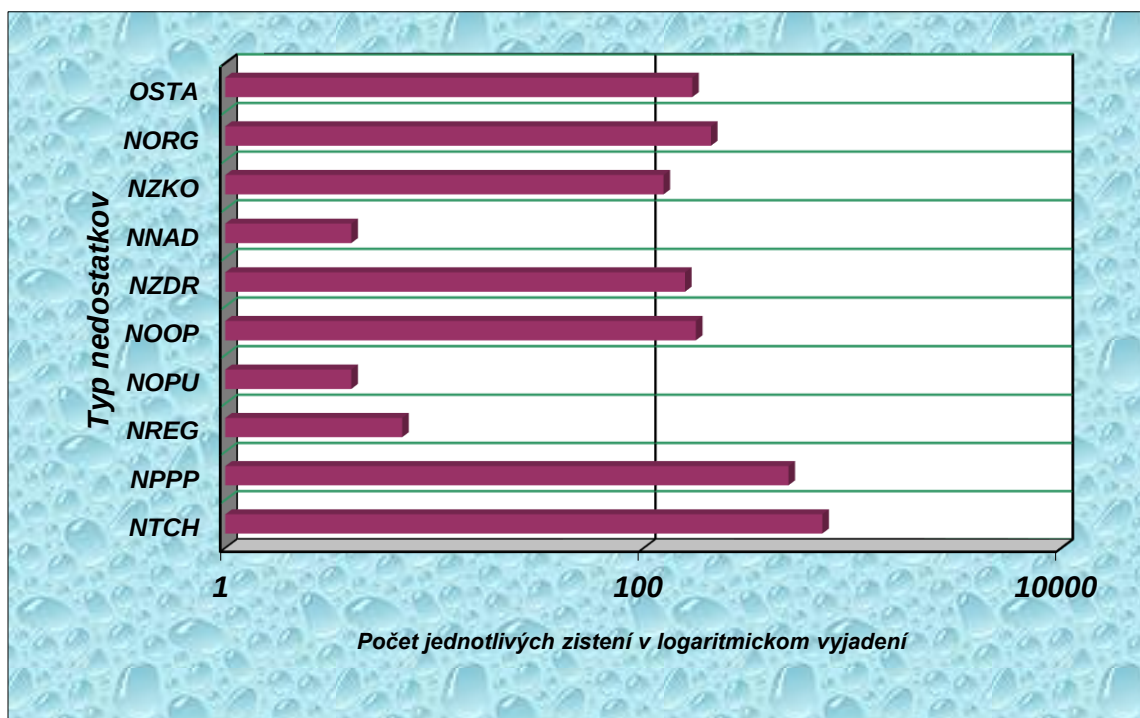
- porušovanie právnych predpisov a noriem pri elektroinštalácii, neuzamknuté čiže voľne otvorené elektrické rozvodové skrine na pracoviskách,
- poškodené káble a svietidlá,
- chýbajúce dopravné značky vodorovné, zvislé na komunikáciách a prechodových úsekoch, kde dochádza ku križovaniu dopravných prostriedkov a osôb,
- nedostatočný počet členov BTS v pomere ku počtu zamestnancov, čo nezodpovedá požiadavkám zo zákona o BOZP,
- nepriaznivá situácia, ktorá vzniká aj v dôsledku vykonávania niektorých prác na dobu určitú, prípadne na „dohodu“, čo zapríčiňuje, že nie sú pre zamestnancov zabezpečené základné školenia, či príslušné vybavenie OOPP a pod.,
- problémy so zabezpečením starostlivosti o BOZP pre pracovníkov personálnych agentúr,
- celý rad podobných nedostatkov, ktoré sú typické len pre jednotlivé odborové zväzy.

Dôležité miesto v činnosti OI BP majú nedostatky odstránené počas samotného výkonu kontroly. Počet takto odstránených nedostatkov v roku 2023 bol 351.

Najčastejšie opakujúce sa nedostatky:

- umiestnenie výstražných tabuliek na dočasne vyradené stroje z prevádzky,
- výmena poškodených a opotrebovaných OOPP rôzneho druhu,
- doplnenie bezpečnostného značenia na pracoviskách,
- vyradenie poškodeného ručného náradia a náhrada novým,
- doplnenie obsahu lekárničiek pre poskytovanie prvej pred lekárskej pomoci pre zamestnancov,
- okamžitá výmena a ďalšie nepoužívanie poškodených pracovných prostriedkov,
- zabezpečenie tlakových fliaš proti prevrhnutiu,
- upevnenie uvoľnených, alebo výmena poškodených elektrických zásuviek a vypínačov,
- uzamknutie elektrických rozvodových skríň,
- vyčistenie okien,
- odstránenie neporiadku,
- doplnenie chýbajúcich svetelných zdrojov v osvetľovacích telesách,
- zaistenie poškodených okenných krídiel, ktoré by pri otváraní mohli byť zdrojom úrazu,
- oprava alebo výmena poškodených elektrických predlžovacích káblov.

Graf č.2. Počet zistených nedostatkov pri kontrolnej činnosti odborov v roku 2023 a ich zaradenie podľa skratiek z tabuľky č. 3. a 4. (Zobrazenie grafu je uvedené v logaritmickom vyjadrení).

Na základe zistených nedostatkov, ktoré boli uvedené v predchádzajúcej časti tejto správy, bude zamerané pôsobenie odborovej kontroly pre ďalšie obdobie. Špecifické nedostatky, ktoré sú zisťované na odvetvovej úrovni a nie je priestor na ich vymenovanie v tejto správe sú predmetom vlastných opatrení na ich odstraňovanie.

ČASŤ III.

PORADENSKÁ A METODICKÁ ČINNOSŤ ODBOROV V OBLASTI BOZP

Odbory ako aktívny účastník tvorby bezpečného pracovného prostredia nevykonávajú len kontrolnú činnosť, ale predovšetkým preventívnu činnosť, počnúc prípravou legislatívy, po kolektívne vyjednávanie na národnej úrovni, odvetvovej úrovni ako aj podnikovej úrovni. Vykonávajú taktiež konkrétnu metodickú pomoc, výchovno-vzdelávaciu činnosť a mnohé ďalšie aktivity, ktoré sú uvedené v nasledovných 10 oblastiach a kategóriách.

Ich členenie je znázornené v grafe č. 3. podľa tabuľky č. 6.

V roku 2023 bolo vykonaných celkom 1427 aktivít. Počet členov, pre ktorých boli tieto aktivity vykonané bol 5568.

Tabuľka č. 6 Prehľad počtu poradenskej a metodologickej pomoci odborov v oblasti BOZP

Tabuľka poradenskej a metodologickej pomoci odborov v oblasti BOZP			
Číslo	Skratka	Názov najdôležitejších činností odborov tejto oblasti	Počet
1	PMPO	Poskytovanie metodologickej pomoci a prezentácia odborov v oblasti BOZP	548
2	PVZD	Poskytovanie výchovy a vzdelávania a lektorská činnosť v oblasti BOZP	110
3	RSTR	Rokovanie s orgánmi štátnej správy a spolupráca v oblasti BOZP	71
4	RBPZ	Rokovanie o BOZP v ZO OZ a účasť na PKZ	166
5	RZZB	Rokovanie so zamestnávateľskými zväzmi a združeniami o BOZP a účasť na KZVS	16
6	PKOZ	Práca a činnosť v odborných komisiách KOZ SR	78
7	SKPR	Vydávanie stanovísk k právnym predpisom (napr. k predpisom podľa § 39 ZP) a ostatným materiálom pre BOZP	209
8	RSŤAŽ	Riešenie sťažností	17
9	PPOM	Poskytovanie právnej pomoci	67
10	OSTA	Ostatné aktivity	146
Spolu			1427

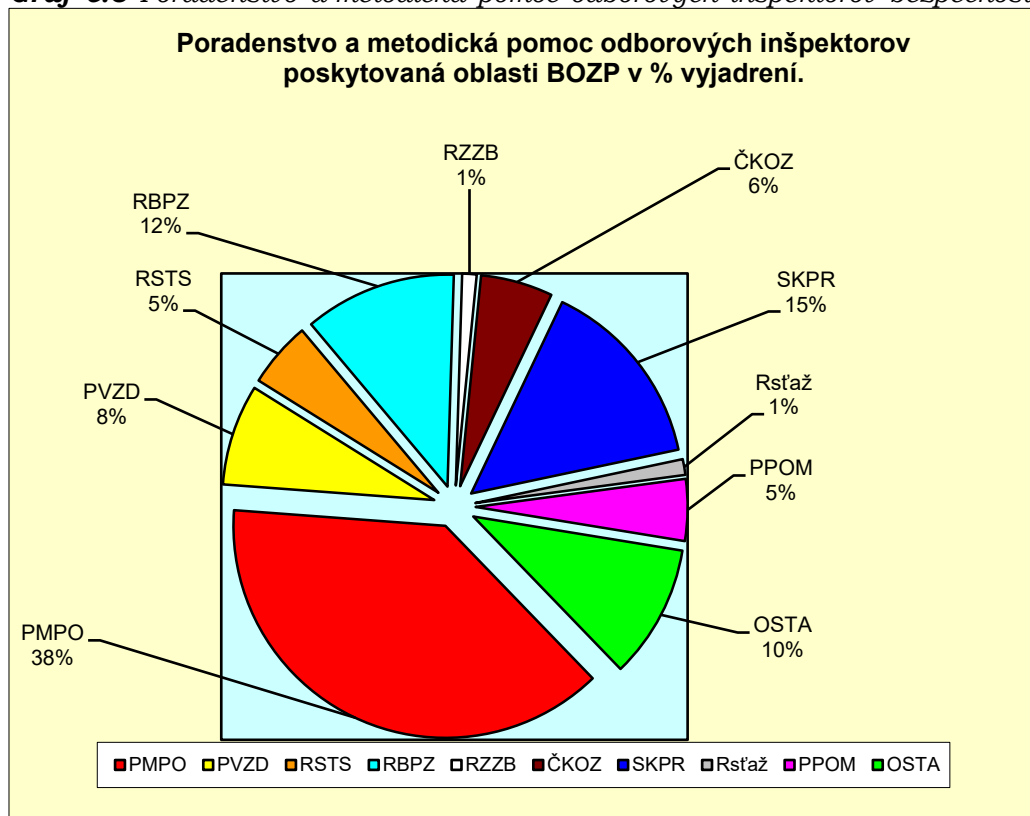
1. Poskytovanie metodologickej pomoci a prezentácia odborov v oblasti BOZP (skratka PMPO).

V roku 2023 bolo v tejto oblasti vykonaných celkom 548 aktivít, ktoré predstavujú celkom 38,6% zo všetkých aktivít v tejto oblasti.

Metodická pomoc a prezentácia odborov bola vykonávaná najmä v oblastiach:

- posudzovanie a pripomienkovanie vnútorných smerníc BOZP zamestnávateľa,
- preventívne lekárske prehliadky vo vzťahu k práci (periodicita, obsah, financovanie),
- rizikové práce (príplatky, práca nadčas, dodatková dovolenka, bezpečnostné prestávky),
- zástupca zamestnanca pre bezpečnosť (právomoci a povinnosti),
- nadmerné jednostranné zaťaženie pri práci zamestnancov,
- údržba a čistenia OOPP,
- bezpečnostné prestávky (dĺžka a množstvo),
- výkon práce na odlúčenom pracovisku,
- choroby z povolania,
- evidovanie, registrovanie a odškodňovanie PÚ,
- normy spotreby práce (primeranosť vo vzťahu k BOZP),
- nároky zamestnancov pri prechode práv a povinností na nového zamestnávateľa,
- ustanovenie a činnosť pracovnej zdravotnej služby,
- postup pri náhrade škody spôsobenej PÚ a ChzP,
- a pod.

Graf č.3 Poradenstvo a metodická pomoc odborových inšpektorov bezpečnosti práce v %

2. Poskytovanie výchovy, vzdelávania a lektorská činnosť v oblasti BOZP (skratka PVZD).

Zvyšovanie právneho vedomia zamestnancov je dôležitou súčasťou pôsobenia odborovej kontroly. Výchovné a vzdelávacie aktivity boli realizované ako na národnej úrovni, tak na úrovni jednotlivých odborových zväzov a taktiež priamo v základných odborových organizáciách. Podobne ako v roku 2022 sa aj v roku 2023 uskutočnil 48. ročník súťaže zo znalostí BOZP učňovskej mládeže.

Vzdelávanie vlastného aktívu OI BP KOZ SR sa uskutočnilo v mesiaci november 2023.

V roku 2023 bolo uskutočnených 110 vzdelávacích aktivít. Predstavuje to celkovo 7,4 % z celkového počtu týchto aktivít.

KOZ SR pokračovala vo zvyšovaní právneho vedomia zástupcov zamestnancov pre BOZP, členov odborov, odborových organizácií a zamestnancov. V rámci vlastnej publikačnej činnosti vydala aj kalendár BOZP s problematikou poskytovania prvej pomoci.

Referát BOZP KOZ SR aktualizuje a dopĺňa celý systém poskytovania informácií v elektronickej forme v oblasti „BOZP“ na internetovej stránke www.kozsr.sk.

3. Rokovania o otázkach BOZP s orgánmi štátnej správy a spolupráca v oblasti BOZP (skratka RSTS).

Rokovania s orgánmi štátnej správy boli uskutočňované na národnej úrovni, kde KOZ SR ako aktívny účastník sociálneho dialógu presadzoval také návrhy legislatívy, ktoré dôsledne sledovali zlepšovania pracovných podmienok ako v rámci medzirezortného pripomienkového konania, tak v rôznych pracovných skupinách budovaných na tripartitnom princípe. Taktiež na úrovni jednotlivých odborových zväzov sa uskutočnilo množstvo rokovaní, ktoré si vyžadovalo riešenie každodenných problémov.

V roku 2023 sa takýchto rokovaní uskutočnilo 71 a tento počet predstavuje 5,0 % z celkového počtu týchto aktivít.

4. Rokovanie o BOZP v ZO OZ (skratka RBPZ).

Celkový počet aktivít priamo v ZO v roku 2023 bol 166 a predstavuje 11,6 % z celkového počtu týchto aktivít.

Predmetom takýchto rokovaní boli najčastejšie:

- obsahová náplň kolektívnych zmlúv v časti BOZP,
- spracovanie miestnych prevádzkových predpisov pre boj s koronakrízou, ako je poskytovanie OOPP, umývacích, dezinfekčných prostriedkov a pod.
- účasť na spracovaní miestnych prevádzkových predpisov pre jednotlivé druhy činnosti a účasť zamestnancov na tomto spracovaní,
- ochrana zamestnancov pred záťažou teplom a chladom pri práci.

5. Rokovanie o BOZP so zamestnávateľskými zväzmi a združeniami (skratka RZZB).

V roku 2023 sa uskutočnilo 16 rokovaní a predstavujú 1,1 % z celkového počtu aktivít tejto oblasti.

Prevažná väčšina týchto rokovaní sa uskutočňovala v odborových zväzoch, ktoré majú sociálnych partnerov.

Na týchto rokovaniach sa jednalo napríklad o:

- riešenie stavu pracovného prostredia a hygienického vybavenia,
- účasť odborových orgánov na príprave KZ,
- vymedzenie priestoru pre činnosť zástupcov zamestnancov pre BOZP,
- a pod.

6. Údaje o prácach a činnosti v odborných komisiách BOZP KOZ SR (skratka PKOZ).

V roku 2023 bolo vykonaných 78 aktivít a predstavuje to 5,5 % z celkového počtu týchto aktivít.

Išlo predovšetkým o:

- činnosť v poradnom výbore BOZP /ACSH/ v Luxembursku,
- členstvo v Riadiacom výbore Európskej agentúry bezpečnosti práce so sídlom v Bilbao, /EU OSHA/,
- členstvo v Expertnej sieti Výskumného a vzdelávacieho inštitútu BOZP Európskej odborovej konfederácie so sídlom v Bruseli /ETUI/,
- činnosť v Poradnom výbore BOZP vybudovanom na tripartitnom princípe pri MPSVR SR na národnej úrovni,
- činnosť v Medzinárodnom poradnom výbore EÚ so sídlom v Bruseli,
- činnosť v Národnej sieti BOZP vybudovanej pri Národnom inšpektoráte práce v Košiciach,
- činnosť a rokovania Predsedníctva združenia odborových inšpektorov bezpečnosti práce,
- aktivity OI BP na odvetvovej úrovni s príslušnými hospodárskymi a sociálnymi partnermi, profesijnými združeniami,
- činnosť v rôznych pracovných skupinách vytvorených na tripartitnom princípe pri MPSVaR,
- a iné.

7. Vydávanie stanovísk k právnym predpisom /napr. k niektorým predpisom podľa § 39 ZP/ (skratka **SKPR**)

Posudzovanie návrhov legislatívy a spracovanie stanovísk v rámci medzirezortného pripomienkovania/MPK/ a následne spracovanie stanovísk na rokovania Hospodárskej sociálnej rady, predstavovalo v roku 2023 množstvo úsilia a ako už bolo v úvode tejto správy uvedené, tento proces bol značne zložitý. Dochádzalo k častým zmenám návrhov legislatívy aj po ukončení MPK, skrátené legislatívne konanie a mnohé ďalšie okolnosti, ktoré tieto procesy komplikovali.

Celkove bolo v rámci tejto činnosti spracovaných 20 stanovísk v rámci MPK a následne na rokovania HSR.

Na úrovni jednotlivých odborových zväzov boli prijímané stanoviská k miestnym prevádzkovým predpisom a pod. Celkove bolo spracovaných v roku 2023 209 a predstavuje to 14,6 % zo všetkých týchto aktivít.

Na úrovni odborových zväzov išlo napr. o:

- výklad k určení bezpečnostných prestávok v práci,
- komentár a stanovisko k niektorým ustanoveniam zákona č. 355/2006 Z.z. a vyhlášky č. 99/2016 Z.z. – mikroklimatické podmienky na pracovisku, mimoriadne teplé a chladné dni,
- k určení miery zavinenia zamestnanca na pracovnom úraze,
- zabezpečovanie zdravotného dohľadu a preventívnych lekárskeho prehliadok vo vzťahu k práci,
- a iné.

8. Riešenie sťažností v oblasti BOZP (skratka *RSŤAŽ*).

V roku 2023 bolo riešených 17 sťažností, tento počet predstavuje 1,2 % z celkového počtu aktivít v tejto oblasti.

Dôvody sťažností sa dotýkali prevažne:

- vykonávanie prác vo vysokej tepelnej záťaži,
- neposkytovanie OOPP, dezinfekčných prostriedkov,
- neuznanie pracovného úrazu, prípadne choroby z povolania,
- práca vykonávaná pod pracovným stresom,
- náhrada škody spôsobenej pracovným úrazom,
- nesprávne zaradenie vykonávanej práce do kategórie pracovného rizika,
- a pod.

9. Poskytovanie právnej pomoci v oblasti BOZP (skratka *PPOM*).

Právna pomoc bola poskytnutá v 67 prípadoch a predstavuje to 4,7 % z celkového počtu aktivít v tejto časti.

Išlo najmä o:

- zaraďovanie zamestnancov do kategórií rizika,
- ochrana pred záťažou teplom pri práci,
- spolupráca preventívnych a ochranných služieb s odbormi,
- ochrana pred pôsobením chemických rizikových faktorov,
- a mnohé ďalšie.

10. Ostatné činnosti a aktivity v oblasti BOZP (skratka *OSTA*).

V roku 2023 OI BP realizovali rôzne aktivity, ktoré sú špecifické pre jednotlivé odborové zväzy.

Celkove takto bolo vykonaných 146 aktivít a predstavuje to 10,2 % z celkového počtu týchto aktivít.

Z Á V E R

1. Podiel odborov na príprave a tvorbe legislatívy BOZP

Vplyv odborov na príprave a tvorbe legislatívy v roku 2023, môžeme hodnotiť pozitívne. Rok 2023 v pôsobení odborov na tvorbu bezpečných a zdravých pracovných podmienok bol rokom bohatým na rôzne aktivity. Na jednej strane v rámci medzirezortného pripomienkového konania k návrhom legislatívy, ako aj vlastnými aktivitami, ktoré KOZ SR iniciovala v rámci vlastnej činnosti.

Vo verejnosti určite zarezovala otázka rozmrazenia príplatkov za prácu v noci, nadčas vo sviatok, prípadne za prácu v zdraví škodlivom prostredí. Argumenty zamestnávateľov, že ide o finančnú záťaž, ktorú ekonomicky neunesú, sme jednoznačne odmietli. Nejde o nejaké „benefity“, ktoré benefity nie sú, ale ide len o akúsi čiastočnú kompenzáciu za to, že sú nútení pracovať v podmienkach ohrozujúcich ich životy a zdravie. Je dokázané, že práca v noci narúša až 90 % buniek organizmu človeka, ktorý je nastavený na prácu cez deň. Z toho dôvodu považujeme za úspech, že sme dosiahli rozmrazenie týchto príplatkov, čo je aj úspech v kvalitnom sociálnom dialógu, kde odbory nesmú ťahať za kratší koniec.

Ďalšou výzvou boli a sú klimatické zmeny, ktoré prišli rýchlejšie ako sme očakávali a na ktoré sme reagovali a reagujeme neustále. Ide o záťaž zamestnancov teplom a ich ochrana pred záťažou teplom a chladom. Napr. poskytovaním tzv. pitného režimu a inými organizačnými opatreniami, ktoré chránia zdravie a životy zamestnancov. V tejto oblasti sme žiaľ svedkami takých návrhov legislatívy, ktoré skrývajú v sebe nebezpečenstvo znižovania úrovne tejto starostlivosti a je nám vytýkané, že zvyšujeme administratívnu a finančnú záťaž zamestnávateľov. Nikdy sme neboli pre zvyšovanie administratívnej záťaže, no ochrana zamestnancov nie je úplne zadarmo. Z toho dôvodu považujeme za úspech, že v rámci MPK pri návrhoch Zákona o ochrane a podpore verejného zdravia boli, síce až po rozporových konaniach, akceptované naše požiadavky.

Podobne boli predkladané návrhy legislatívy v súvislosti s energetickou krízou, ktoré sledovali znižovanie teploty na pracoviskách. Aj túto oblasť sme riešili mimoriadne citlivo, pretože znižovanie teploty môže spôsobiť poškodenie zdravia a následne dlhodobú práceneschopnosť a ekonomické náklady, ktoré môžu byť ešte vyššie ako udržiavanie predpísaných teplôt stanovených orgánmi verejného zdravia. Takisto v tejto oblasti sme spracovali také argumenty, ktoré zachovali tepelný štandard podľa platnej legislatívy.

2. Priamy výkon kontrolnej činnosti v kontrolovaných subjektoch

Pôsobenie OI BP v zamestnávateľských subjektoch rôznymi formami podľa jednotnej metodiky môžeme hodnotiť pozitívne a tieto aktivity boli realizované v odborových organizáciách odborových zväzov združených v KOZ SR. Má to významný vplyv na vnímanie odborov, pre ktoré je prioritné preventívne pôsobenie na zlepšenie pracovných podmienok zamestnancov a aktívna pomoc ako pre zamestnancov tak aj pre zamestnávateľa.

3. Reálny dopad na zamestnancov v zlepšovaní pracovných podmienok vplyvom kontrolnej činnosti odborov

Reálny dopad činnosti odborov na pracovné prostredie a pracovné podmienky u konečného užívateľa teda zamestnancov, je vzhľadom na súčasnú

situáciu jeden z najdôležitejších prvkov, aby zamestnanci naozaj cítili, že sme aktívni účastníci na tomto poli pôsobenia. Na základe odoziev je možné hodnotiť kladne celkové pôsobenie OI BP na konkrétnych pracoviskách.

Odporúčania, závery a zameranie odborovej kontroly nad BOZP pre ďalšie obdobie:

1. Úloha trvalá viac rokov - Naďalej dôsledne využívať vybudovaný tripartitný systém pri príprave legislatívy. Významne posilniť vyváženosť medzi sociálnymi partnermi, aby všetky zúčastnené strany boli pri rokovaniach rovnocenné, je viac ako aktuálna pre nasledujúce obdobie.
2. Reagovať na zmeny, klimatické zmeny, otvorený európsky trh, nové formy zamestnávania, home office, migrujúci pracovníci, s cieľom stanovenia rovnakých pravidiel pre všetkých zamestnancov bez rozdielu národnosti a druhu pracovného vzťahu so zamestnávateľom.
3. Pôsobenie odborov na všetkých úrovniach, to znamená počnúc prípravou legislatívy, jej aplikácii a priamo v pracovnom prostredí sa zamerať na nové výzvy akými sú psychosociálne riziká, práca na diaľku, inteligentné digitálne systémy, neustále zvyšovanie teploty a s tým spojené zdravotné problémy zamestnancov. Za tým účelom monitorovať bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov novými inteligentnými systémami.
4. Na odvetvovej úrovni prijať konkrétne zamerania ako pri príprave legislatívy tak v konkrétnej činnosti.
5. Výsledky a závery uvedené v „Správe o činnosti...“ začleniť, podľa aktuálnosti do plánov činnosti jednotlivých odborových zväzov. Začleniť oblasti, v ktorých bol zaznamenaný nárast nedostatkov do plánov činnosti ako KOZ SR, tak aj jednotlivých odborových zväzov.
6. Na národnej úrovni využívať zastúpenie v Poradnom výbore BOZP a v pracovných skupinách a komisiách pri MPSVaR. V spolupráci so sociálnymi partnermi pripravovať také návrhy, ktoré na základe aplikačnej praxe budú zohľadňovať reálne podmienky.
7. Podieľať sa na zvyšovaní právneho vedomia zástupcov zamestnancov, odborárov, zamestnancov a širokej verejnosti vydávaním rôznych informačných materiálov, publikácií s uvedením základných povinností vyplývajúcich z legislatívy.
8. Aktívne sa zúčastňovať na akciách poriadaných Národným kontaktným miestom EU OSHA “a Národným inšpektorátom práce.
9. Dôsledne využívať „Dohodu o vzájomnej spolupráci“ uzatvorenú s Národným inšpektorátom práce.
10. V prípade potreby aktualizovať tieto úlohy o okolnosti, ktoré prinesie prax.

Bratislava, máj 2024

Analýza údajov za rok 2023			Kontrolná činnosť odborovej kontroly a zistené nedostatky v oblasti BOZP										11 Odstránené nedostatky počas kontroly		
Odborové zväzy			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		Spolu	
			NTCH	NPPP	NREG	NOPU	NOOP	NZDR	NNAD	NZKO	NORG	OSTA	Spolu		
1	OZ prac. baní geol. a naft. priem. SR		29	28	1	1	13	7	2	3	3	2	89	34	
2	OZ KOVO		180	149	5	1	51	42	0	33	44	53	558	156	
3	ECHOZ		14	16	0	0	5	11	0	6	16	0	68	3	
4	Integrovaný OZ		5	20	0	0	5	18	0	16	17	0	81	0	
5	ZOES		0	51	0	0	0	0	0	0	0	0	51	6	
6	Odborové združenie železničiarov		84	49	0	0	4	2	2	1	21	76	239	33	
7	Odborový zväz pôšt a logistiky		0	3	0	0	0	3	0	0	6	2	14	6	
8	SOZ verejnej správy a kultúry		53	4	0	2	12	9	0	16	11	0	107	41	
9	Odborový zväz bánk a poisťovní		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
10	SOZ zamestnancov obrany		2	16	0	0	2	2	0	3	3	0	28	0	
11	OZ hasičov		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
12	OZ justice v SR		0	6	0	0	0	0	0	0	0	3	9	2	
13	OZ prac. vodnej dopravy		2	7	0	0	0	0	0	0	0	0	9	9	
14	OZ prac. poľnohosp. na Slovensku		41	5	0	0	18	36	0	5	22	1	128	38	
15	OZ drevo, lesy, voda.		1	2	0	0	2	2	0	0	0	1	8	14	
16	OZ potravinárov SR		3	2	0	0	2	0	0	3	1	3	14	12	
17	SOZ prac. polygrafie		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
18	OZ prac. obchodu a cest. ruchu		62	33	0	0	0	6	0	0	1	0	102	29	
19	OZ zboru vät. a justič. stráže		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
20	SOZ zdrav. a sociál. služieb		32	59	1	0	24	15	0	8	17	14	170	25	
21	OZ prac. školstva a vedy na Slovensku		196	35	0	0	36	4	0	30	46	15	362	80	
22	OZ polície v SR		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
23	OZ prac. SAV		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
24	Plynárenský odborový zväz		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	
25	SOZ pôšt a telekomunikácií		7	5	0	0	2	0	0	0	1	0	15	10	
Spolu			711	490	7	4	177	157	4	124	209	170	2053	498	
			%	34,6	23,9	0,3	0,2	8,6	7,6	0,2	6,0	10,2	8,3	100,0	

